

<http://digithum.uoc.edu>

Dossier «Els nous parlants de llengües minoritàries: pertinences i legitimitats»

La conversió en nous parlants d'irlandès: les mudes lingüístiques al llarg del cycle vital

John Walsh

Catedràtic d'irlandès a l'Escola de Llengües, Literatures i Cultures
Universitat Nacional d'Irlanda (Galway)

Bernadette O'Rourke

Professora d'espanyol i de lingüística al Departament de Llengües i Estudis Interculturals
Universitat Heriot-Watt d'Edimburg (Escòcia)

Submission date: April, 2014

Accepted date: May, 2104

Published in: May, 2014

Resum

Aquest article ofereix una anàlisi preliminar de les mudes lingüístiques en relació amb els nous parlants d'irlandès, és a dir, aquells moments decisius en els quals s'ha adoptat l'irlandès durant el cycle vital. Es comença explicant el concepte de muda i se n'esbossa la importància a l'hora d'adquirir un coneixement més profund del que significa «convertir-se» en un nou parlant d'irlandès. A partir de dades etnogràfiques provinents d'un corpus format majoritàriament per parlants molt competents, s'identifiquen set mudes en el cas de l'irlandès: escola primària/secundària, escola d'immersió, universitat, família, feina i jubilació. S'analitza la percepció de cada muda per part del parlant i es té en compte l'impacte de cada moment decisiu en la pràctica de la llengua. S'arriba a la conclusió que algunes mudes són més graduals que d'altres i que el context sociolingüístic està lligat a l'abast de l'adopció de la llengua irlandesa com una part important del seu repertori lingüístic per part del nou parlant.

Paraules clau

sociolingüística crítica, nous parlants, mudes lingüístiques, llengües minoritàries, irlandès

Becoming a new speaker of Irish: linguistic mudes throughout the life cycle

Abstract

This paper offers a preliminary analysis of linguistic mudes in the case of new speakers of Irish, namely, critical junctures in favour of Irish adopted during the life cycle. It begins by explaining the concept of the muda and outlines its importance in providing a deeper understanding of what it means to 'become' a new speaker of Irish. Drawing on ethnographic data from a corpus of mostly highly competent speakers, seven mudes are identified in the case of Irish: primary/secondary school, immersion school, university, family, work and retirement. Speakers' perceptions of each muda are explored and the impact of each critical juncture on language practice is considered. It is concluded that some mudes are more gradual than others and that sociolinguistic context is linked to the extent to which the new speaker adopts Irish as an important part of his/her linguistic repertoire.

Keywords

critical sociolinguistics, new speakers, linguistic mudes, minority languages, Irish

1. Introducció i metodologia

Aquest article aplica el concepte de mudes lingüístiques als nous parlants d'irlandès i examina la percepció que tenen els parlants dels canvis que necessiten per «convertir-se» en un nou parlant. La muda és un moment decisiu en el cicle vital on el parlant canvia una pràctica lingüística en favor de la llengua objectiu. En el cas del català, aquests canvis poden ser dràstics i reflecteixen la forta presència social i institucional de la llengua. L'irlandès està en una posició més feble, així que la intenció d'aquest article és aclarir com funcionen les mudes en el cas de llengües minoritàries que no es parlen tan àmpliament ni tenen el mateix suport institucional que el català (Pujolar i González, 2013; Pujolar i Puigdevall Serralvo, 2015).

Aquest document de treball presenta una selecció de dades d'un corpus d'entrevistes recents fetes a aproximadament 50 nous parlants d'irlandès, on s'inclouen des de parlants molt competents fins a altres de menys competents. Tot i que en una recerca etnogràfica com aquesta qualsevol tipus de categorització és problemàtica, en un extrem d'aquest continu de tipus de parlants hi ha el que Piller (2002) descriu com a «parlants experts». A les entrevistes, molts dels «parlants experts» declaraven que els confonien per parlants nadius, molts usaven trets del llenguatge tradicional i tots declaraven comunicar-se amb facilitat i fluïdesa en irlandès en diversos temes, tant entre el seu propi grup com amb parlants tradicionals. A l'altre extrem de l'espectre trobem nous parlants a la llengua més recents que s'autoidentifiquen com a «aprenents». Les entrevistes eren semiestructurades i prenen un enfocament narratiu autobiogràfic per tal d'investigar el rerefons lingüístic, la pràctica de la llengua i la ideologia del parlant. També es van prendre notes de camp addicionals. El protocol de l'entrevista i el procés de codificació s'han adaptat de les directrius desenvolupades per al projecte NEOPHON de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Aquest article s'ha beneficiat de la nostra participació a l'Open Data Seminar organitzat per NEOPHON el novembre del 2013.

2. Context sociolingüístic

L'irlandès es parla a tot Irlanda en xarxes i com a llengua comunitària, en diferents graus, en una sèrie de petites zones conegudes com el Gaeltacht, situades majoritàriament al llarg de la costa oest. En els censos elaborats per la República d'Irlanda es fan dues preguntes sobre la competència i l'ús de l'irlandès:

- (1) Sabeu parlar irlandès?
- (2) En cas afirmatiu, parleu irlandès?
 - a. Diàriament, dins del sistema educatiu.
 - b. Diàriament, fora del sistema educatiu.
 - c. Setmanalment.
 - d. Amb menys freqüència.
 - e. Mai.

El 2011, una mica més del 41% de la població (1,8 milions de persones) van declarar que saben parlar irlandès. Només el 2% (77.185 persones) parlava irlandès diàriament fora del sistema educatiu. D'aquestes, aproximadament dos terços (54.010 persones) vivien fora del Gaeltacht. Altres 110.642 persones van afirmar que parlaven irlandès setmanalment fora del sistema educatiu (Central Statistics Office, 2013). Per tant, si descartem els parlants diaris del Gaeltacht (molts dels quals es poden considerar parlants nadius), es pot concloure que hi ha almenys 150.000 nous parlants actius i regulars de l'irlandès a la República d'Irlanda, que representen aproximadament el 4% de la població, amb un grup molt més gran de parlants menys freqüents i menys competents. La xifra d'1,8 milions de parlants s'explica per l'estatus de l'irlandès com a assignatura escolar troncal des de l'edat de 4 anys, tot i que la majoria d'escoles ensenyen irlandès només com a assignatura i la resta de l'ensenyament s'imparteix en anglès. Una petita minoria d'alumnes (aproximadament el 5%) es matriculen en escoles d'immersió, conegudes com a *gaelscoil/eanna* (en singular: *gaelscoil*) (O'Rourke i Walsh, 2015). En l'últim cens publicat (2011), a Irlanda del Nord el 10,7% de la població (aproximadament 185.000 persones) declarava tenir algun coneixement de l'irlandès i el 3,8% (gairebé 65.000 persones) afirmava que sabia «parlar, llegir, escriure i entendre l'irlandès» (Northern Ireland Statistics and Research Agency, 2012, pàg. 18). Tot i que moltes persones d'aquest últim grup es podrien incloure en el perfil de nou parlant, és difícil extreure conclusions sòlides, ja que el cens d'Irlanda del Nord no pregunta sobre la freqüència d'ús. La mostra actual no inclou dades d'Irlanda del Nord, ja que el treball de camp no havia començat en el moment de redactar l'article.

3. Mudés i nous parlants d'irlandès

A partir de la bibliografia existent en català, s'han identificat set mudes en el cicle vital en les quals els individus adopten més l'irlandès en el seu repertori lingüístic i/o afirmen «convertir-se» en nous parlants d'aquesta llengua: (1) muda d'escola primària/secundària; (2) muda de *gaelscoil*; (3) muda del Gaeltacht; (4) muda d'universitat; (5) muda familiar; (6) muda laboral; (7) muda de jubilació.

3.1. Muda d'escola primària/secundària

El primer fragment s'ha extret d'una entrevista amb G11, un nou parlant molt competent que parla una varietat tradicional de l'irlandès. Havia sentit una mica d'irlandès tradicional a casa de petit, però es va criar i educar principalment en anglès. To i que va declarar haver passat per més d'una muda durant la seva vida, el fragment següent es refereix concretament a la primera ocasió en què es va adonar que el seu irlandès era millor que el dels altres alumnes de l'escola primària:

<http://digithum.uoc.edu>

La conversió en nous parlants d'irlandès: les *mudes* lingüístiques al llarg del cicle vital

Bhí mé compordach sa Ghaolainn sa bhunscoil – níor chuir sí as dom a chuigint, thaitin sí go mór liom agus bhí dearcadh dearfach agam uirthi. Bhraith mé go raibh cumas maith go leor agam. Is cinnte pé uair a bhuaillimis le daoine eile, le daltaí ó scoileanna eile go raibh a fhios agam go raibh Gaolainn níos fearr agamsa agus againne ná mar a bhí acusan. Is cuimhin liom nuair a tháinig múinteoir ionaid [ón nGaeltacht] do bhí béim ollmhór ar an nGaolainn ansan agus bhíomar ana-thógtha léi. Chuir sí go leor béime ar an nGaolainn. Is cuimhin liom go raibh sí ana-thógtha liomsa agus bhí ana-bhród orm go raibh mé chomh maith san. Thug sí moladh dom agus thaitin sé sin liom.

Em sentia còmode amb l'irlandès a l'escola primària, no em preocupava gens ni mica. M'agradava molt i me'l prenna amb una actitud positiva. Sentia que hi tenia força facilitat. Indubtablement, quan ens trobàvem amb altres persones, amb alumnes d'altres escoles, sabia que el meu irlandès era millor i que tots teníem un irlandès millor que ells. Recordo que una vegada va venir una professora substituïda [del Gaeltacht] que posava molt d'èmfasi en l'irlandès i que ens va captivar a tots. Posava molt d'èmfasi en l'irlandès. Recordo que em tenia en molt bona consideració i jo estava molt orgullós pel fet de ser tan bo. M'afalagava, i això m'agradava (G11, home, 24, notes de camp).

3.2. Muda de *gael scoil*

G14 va experimentar una muda lingüística quan es va canviar a una *gael scoil* per fer l'educació secundària, després d'haver rebut l'ensenyament en anglès en una escola primària. Explica com ha mantingut l'irlandès fins a l'edat adulta mentre la majoria dels seus companys de classe s'han passat a l'anglès en una muda a la inversa que els va allunyar de l'irlandès:

G14: Bhí go leor den ghrúpa sin a bhí ag an meánscoil liom // nuair a chasaimse leo anois tá siad tar éis cúlú iomlán a dhéanamh agus níl ach cúpla focal fágtha acu ach táimse tar éis dul sa treo eile so aithnímsé anois go bhfuil forbairt ollmhór tagtha orm ón grúpa seo a bhí níos láidre ná mé agus anois gur mise an t-aon duine amháin atá fós ag an leibhéal sin nó leibhéal níos fearr anois agam [...] Labhraíonn siad Béarla liom anois agus uaireanta anois *like* ó am go chéile comhrá i nGaeilge ach don chuid is mó labhraíonn siad Béarla liom agus ní bhacann siad leis an nGaeilge a thuilleadh so malartú iomlán a bhí i gceist.

G14: Molts d'aquell grup vam anar junts a l'escola secundària // quan ara ens trobem, han fet marxa enrere del tot i només conserven algunes paraules, però jo he anat en la direcció contrària i ara veig que l'he desenvolupat molt en comparació amb aquell grup, que en sabien més que jo i ara sóc l'única persona que segueix a aquell nivell o a un nivell fins i tot superior. [...] Ara amb mi parlen anglès i a vegades,

ara, de tant en tant, [tenim] una conversa en irlandès, però la major part del temps em parlen en anglès i ja no s'esforcen per fer-ho en irlandès, així que la situació ha canviat del tot (riure) (G14, 27, home, entrevista).

3.3. Muda del Gaeltacht

Els alts graus de competència i la fluïdesa sembla que van lligats a períodes d'estada al Gaeltacht, sovint durant els anys d'adolescència, quan milers d'alumnes fan cursos d'immersió i viuen amb famílies locals parlants d'irlandès. G9 recorda com el seu irlandès va millorar dràsticament gràcies a una sèrie d'estades al Gaeltacht:

Ansin sa dara bhliain bhí mé níos cumasá i leith na Gaeilge so bhí mé níos fearr agus níos láidre [...] thug mé faoi deara [...] go raibh gur theastaigh uaim dul ar ais gur airigh mé an Ghaeltacht uaim agus sa chúigiú bliain chuaigh mé thuas go [coláiste Gaeltachta] agus bhain mé an méid sin taitneamh as bhí sé sin iontach d'fhoghlaim mé an méid sin Gaeilge bhí mé ag Gaeilgeoireacht an t-am ar fad ní raibh aon Béarla á labhairt agam beag nó mór.

Després, el segon any sabia més irlandès i em sentia millor i més fort. [...] Vaig veure [...] que volia tornar, que enyorava el Gaeltach, i el cinquè any vaig entrar a [l'institut del Gaeltacht] i m'ho vaig passar molt bé, va ser meravellós, vaig aprendre molt d'irlandès, sempre parlava en irlandès, no parlava gens en anglès (G9, home, 22, entrevista).

Una altra versió de la *muda* del Gaeltach, la de la immersió en una xarxa urbana de parla irlandesa, és la que ens ofereix A2, un parlant molt competent d'irlandès resident als Estats Units que en la seva parla s'aproxima molt a una de les varietats tradicionals de l'irlandès. La seva primera *muda* va tenir lloc durant un llarg període en què va viure en una ciutat i es va socialitzar amb una xarxa tancada d'entusiastes alumnes d'irlandès, un dels quals el va convidar a Irlanda:

Thairg sé domhsa go dtiocfadh liom dul agus stopadh aige i [ainm an bhaile] agus go an t-aos óg a bhí Gaedhlig acu a bhí ag teacht isteach i rith an lae nuair a bhí seisean bheadh seisean ar shiúl chun a chuid oibre agus ansin achan oíche bheimis ag dul go dtí club Gaelach [...] chuaigh mé anonn i mí lúil nó mí na Súl Buí mar a d'fhoghlaim mé aige agus // d'fhan mé ceithre mhí ann go dtí mí Dheireadh an Fhómhair [...] gasúirí óga ag teacht isteach an toigh is ag caitheamh toitíní agus mise ag déanamh roinnt tae agus arán rósta daofa agus ceapairí agus iadsan ag caint Gaedhlighe agus mise ag freastal orthu is glanadh suas ina ndiaidh agus dul ar aghaidh mar seo [...] bhí sé crua ach chuir mé fá mo choinne Gaedhlig a fhoghlaim agus tháinig mé ina bhaile i ndiaidh ceithre mhí agus caint Gaedhlig bhí caint na Gaedhlighe agam ar dóigh.

<http://digithum.uoc.edu>

La conversió en nous parlants d'irlandès: les *mudes* lingüístiques al llarg del cicle vital

Em va dir que em podia quedar a casa seva a [nom de la població] i que els joves que parlaven irlandès vindrien cada dia, quan ell era, seria a la feina i cada vespre aniríem a un club de llengua irlandesa. [...] Hi vaig anar el juliol, o mí na Súl Buí, com em va ensenyar a dir, i // m'hi vaig quedar quatre mesos, fins a l'octubre. [...] nois joves venien a casa i fumaven, i jo els preparava el te i torrades i sandvitxos, i ells parlaven en irlandès i els atenia i netejava tot quan marxaven, i així anar fent. [...] Va ser dur però m'hi vaig mirar molt i vaig aprendre irlandès, i vaig tornar a casa després de quatre mesos de parlar irlandès, parlava irlandès molt bé (A2, home, 60, entrevista).

3.4. Muda d'universitat

Diversos participants van identificar la universitat com l'estimulant de la muda més significativa de les seves vides, sovint lligat al fet que per primera vegada es trobaven amb una massa crítica de parlants fluids. El participant G17, que és del Gaeltacht però a casa parlava majoritàriament en anglès, considerava que l'irlandès el parlava bé fins que en va conèixer altres parlants més fluids a la universitat i va començar a socialitzar-se amb ells:

Bhí ana-thábhacht ag baint leis [cumann sóisialta] mar chainteoir Gaeilge. Ní raibh sé socraithe agamsa tabhairt faoin nGaeilge *per se* san ollscoil, bhíos ag díriú ar rudaí eile. Ach bhí sárchraic againn leis an [cumann]. Mé féin agus cara eile chonaiceamar póstaer don gcumann agus chuamar ann. Agus ní raibh *sight* ar bith ar an bhfíon ach bhí [imeacht shóisialta] ar siúl ach d'fhanamar agus bhí sé ar fheabhas ar fad. Ana-chraic agus ana-spraoi: daoine a bhí ar comhaois linne agus a bhí ag labhairt na Gaeilge – b'shin rud ana-thábhachtach chun sinn a threorú i dtreo na Gaeilge. B'shin spraoi nár bhain leis an teanga cheana [...] Níor shamhlaíomar é seo leis an seomra ranga. Bhí an ghné shóisialta ana-thábhachtach ar fad. Threisigh sé sin an cairdeas agus an nasc a bhí againn leis an teanga.

Era [el club social] molt important per a un parlant d'irlandès. No havia decidit estudiar irlandès com a tal a la universitat, em centrava en altres coses. Però ens ho passàvem molt bé [al club]. Jo i un amic vam veure un pòster del club i hi vam anar. I no hi havia ni rastre del vi però hi havia un [esdeveniment social] en aquell moment, però ens vam quedar i va ser fantàstic. Va ser molt divertit: gent de la mateixa edat que nosaltres i tots parlaven en irlandès, això va ser molt important per fer que ens interesséssim per l'irlandès. Era una diversió que abans no estava relacionada amb la llengua. [...] No ho associàvem amb l'aula. Aquest aspecte social era molt important. Allò va enfortir la nostra amistat i la connexió que teníem amb la llengua (G17, home, 30, notes de camp).

H1 explica que, tot i que ella havia fer la primària en una *gaelscoil*, no es considerava parlant d'irlandès perquè la universitat

va ser el primer lloc on el va començar a fer servir cada dia en les seves relacions socials:

H1: Agus ansin sin an chéad uair *really* go raibh mé ag labhairt Gaeilge gach lá go sóisialta ag dul amach ag labhairt Gaeilge le daoine sa rang agus bhí comhlúadar iontach againn ansin agus em ansin ina dhiaidh sin em rinne mé cúrsa [teideal] [in] [ainm na háite] agus bhí mé ag labhairt Gaeilge gach lá bhí mé i mo chónaí le cailíní a labhairt Gaeilge gach lá agus ansin uh an an [cúrsa eile] i mbliana an rud céanna bhí gach duine ag labhairt Gaeilge ach sa sa [chúrsa fochéime] ní raibh mórán Gaeilge á labhairt ag daoine *do you know I'd say* go raibh b'fhéidir / deich fán gcéad de dhaoine ag labhairt Gaeilge go rialta agus go sóisialta

E: Mar sin an gceapann tú gur tháinig an t-athrú duitse [...] gur athraigh tú i do chainteoir Gaeilge i mblianta na hollscoile mar sin, an mbeadh sé sin ceart?

H1: *Yeah* bheadh sé sin ceart *yeah*.

H1: I aleshores aquella va ser la primera vegada que realment parlava irlandès cada dia en les meves relacions socials; sortia i parlava en irlandès amb gent de classe, i gaudíem molt de la companyia, i després, després d'això vaig fer un curs [títol] a [nom de lloc] i parlava irlandès cada dia, vivia amb noies que parlaven irlandès cada dia, i després l'altre [altre curs] aquest any, igual, tothom parlava irlandès, però al, al [curs preuniversitari] no n'hi havia gaires que parlessin irlandès, saps?, diria que potser era / un deu per cent de la gent que parlava irlandès regularment i en les seves relacions socials.

E: Així que per a tu el canvi va venir [...], et vas convertir en parlant d'irlandès durant els anys d'universitat, és correcte?

H1: Sí, seria correcte, sí (H1, dona, 26, entrevista).

3.5. Muda familiar

Diversos participants van parlar de mudes relacionades amb algun membre de la família, tot i que en el passat s'havien comunicat en anglès amb aquella persona. G6 explica que ara parla irlandès amb la seva mare, una parlant del Gaeltacht que el va educar en anglès:

Labhairt Gaeilge le mo mháthair anois tá sé sin b'fhéidir ceathair nó cúig de bhlianta ó shin em go dtí sin is go hiondúil a bhíodh muid ag déanamh comhrá i mBéarla eh shocraigh mé agus mé ag teacht aníos b'fhéidir cúig, sé, seacht mbliana déag d'aois go raibh de cheart orm eh m'iarrachtaí í a ghríosú chun Gaeilge a labhairt liom mar / mar siocair go bhfuil Gaeilge iontach, iontach shármhaith aici agus bhí mise ag iarraidh an blas agus an saibhreas sin a thabhairt liom agus mise ag eh // go háirithe anois agus mise ar an ollscoil tchím daoine thart orm a bhfuil Gaeilge iontach nádúrtha iontach líofa acu

<http://digithum.uoc.edu>

La conversió en nous parlants d'irlandès: les *mudes* lingüístiques al llarg del cicle vital

iontach canúnach acu fosta agus tá mise ag iarraidh tá mise ag déanamh iarrachta teacht ar chanúint ar mo chanúint fhéin agus sílim gurbh é sin an modh ab fhearr é a dhéanamh ná a bheith ag caint i nGaeilge.

Ara parlo en irlandès amb la meua mare, o sigui, des de fa quatre o cinc anys. Abans solíem parlar en anglès. Quan em vaig fer més gran vaig decidir, potser als quinze, setze, disset, que l'havia d'intentar convèncer perquè em parlés en irlandès perquè / perquè el seu irlandès és excel·lent, fantàstic, i jo volia agafar aquell accent i aquella riquesa // especialment ara que sóc a la universitat, veig gent al meu voltant que tenen un irlandès molt natural, molt fluid, també en les formes dialectals, i estic intentant, estic intentant trobar un dialecte, el meu propi dialecte i crec que el millor mètode és parlar irlandès (G6, home, 22, entrevista).

3.6. Muda laboral

El participant J1 treballa en una entitat de la llengua irlandesa i descriu com la presència de parlants tradicionals va fer que el seu domini de l'irlandès millorés espectacularment des del moment en què hi va entrar a treballar:

Táimse i ndiaidh a bheith ag plé leis seo le ceithre bliana go leith so ní féidir liom a rá / *really* cé ní féidir liom samplaí a thabhairt duit ach déarfainn go gcaithfidh go bhfuil difríocht iomlán i mo chuid cainte / eh braithim féin nach bhfuil aon bhlas ar mo chuid cainte ach déanaim rudaí mar *just* braithim níos cruinne le rudaí áirithe mar shampla bheinn mar a deir muintir uilig Bhaile Átha Cliath 'labhar [lɑu.ɹ] sé leis an bhfear' dhéanfainn iarracht anois LABHAIR [l'vɑu.ɹʲ] a rá agus rudaí mar sin atá níos cruinne agus b'fhéidir tá a fhios agam go bhfuil 'Éireannach' [l'e:ɹʲənʲəx] an 'r' crua ansin agus tarlaíonn na rudaí sin go huathoibríoch ar bhealach i ndiaidh dhuit píosa ama a chaitheamh le daoine gur cainteoirí dúchasacha iad [...] measaim go bhfuil mise go bhfuil sé de pribhléid agamsa bualadh leis na daoine is fearr b'fhéidir sa tír cuid des na daoine is fearr (J1, female, 33, interview).

Fa quatre anys i mig que em dedico a això, així que no us puc dir // realment qui, no en puc posar exemples, però diria que hi ha una diferència absoluta en el meu discurs / jo mateixa no em sento l'accent però faig coses com, és només que em sento més segura amb certes coses, per exemple, diria, és a dir, tots els dublinesos diuen *labhar* [lɑu.ɹ] *sé leis an bhfear*. Jo ara intentaria dir *LABHAIR* [l'vɑu.ɹʲ] i coses així, i potser sé que hi ha *Éireannach* [l'e:ɹʲənʲəx], aquesta erra forta i aquestes coses surten automàticament, en certa manera, quan has passat un temps amb gent que són parlants nadius. [...] Trobo que sóc una privilegiada per haver conegut potser la millor gent del país, alguns dels millors (J1, dona, 33, entrevista).

3.7. Muda de jubilació

La participant B13 havia après irlandès a l'escola durant la infantesa però no havia fet mai un ús actiu de la llengua fins fa poc. Ara que té entre 60 i 70 anys i s'ha jubilat, va decidir fa uns quants anys muntar un grup de conversa en irlandès com una manera de revifar el seu ús de la llengua. En el fragment de sota recorda la seva dedicació a aquesta tasca i com aquest primer pas la va portar a unir-se a organitzacions de la llengua irlandesa consolidades, com ara Conradh na Gaeilge (la principal organització voluntària nacional de llengua irlandesa), i entrar a formar part d'una xarxa més gran de parlants d'irlandès i d'un grup de suport. En comparació amb alguns dels «parlants experts» descrits anteriorment, B2 utilitza un tipus de llengua molt més híbrid, sovint entra i surt de l'anglès quan no sap la paraula en irlandès i no sempre segueix les normes gramaticals:

Seacht bliain ó shin buaileamar le chéile gach seachtain níor cuireamar ar ceal aon oíche eh *even* i rith an Nollag *yeah* so em fás an suim eh ag an grúpa go léir agus go oifigiúil thánamar le chéile agus dúirt duine éigin dúinn bheith páirteach le Conradh na Gaeilge chun iad a cabhair chun cur cabhair linn

Fa set anys ens trobàvem cada setmana, no ho anul·làvem ni un sol vespre, fins i tot durant el Nadal, així que l'interès de tot el grup va anar creixent i ens vam acabar ajuntant de manera oficial, i algú ens va dir que ens uníssim a Conradh na Gaeilge per ajudar-los a ajudar-nos. (B2, dona, sexagenària, entrevista)

4. La conversió en un nou parlant

També es va demanar als participants que descrivissin les seves percepcions quan es troben davant d'un muda. Entre els factors que hi contribueixen, d'acord amb els participants, hi havia l'ús del dialecte tradicional, el fet de ser reconegut com un parlant nadiu i l'ús regular de l'irlandès fins i tot en el cas d'una varietat menys tradicional. G1 critica altres aprenents més febles per no intentar imitar la parla del Gaeltacht:

G1: Ní maith liom an chaoi a chaitheann foghlaimeoirí na Gaeilge leis na cainteoirí dúchais uaireanta // em bíonn cuid acu bíonn daoine atá líofa lofa mar a deirtear ag tabhairt amach nach bhfuil daoine sásta labhairt leo i nGaeilge agus eh thuigfinn cén fáth nach mbíonn na cainteoirí dúchais sásta iad a fhulaingt mar bíonn tuirse orthu is dócha a bheith ag plé le daoine mar seo em

E: Cad is brí le daoine líofa lofa?

Eh is dócha daoine atá suim acu sa teanga agus ach b'fhéidir nach bhfuil a dhóthain suime chun tabhairt faoi i gceart em agus is minic a mbíonn siad ag iarraidh em an oiread Gaeilge atá acu a léiriú ach em iad beag beann ar a laghad atá acu i

<http://digithum.uoc.edu>

La conversió en nous parlants d'irlandès: les *mudes* lingüístiques al llarg del cicle vital

ndáire daoine nach bhfuil ró-mhachnamhach is dócha faoin teanga ach em sin grúpa amháin

G1: No m'agrada la manera com els aprenents tracten els parlants nadius a vegades // alguns dels que són *líofa lofa* [fluids però molt incorrectes], com en diuen, es queixen que la gent no està disposada a parlar-los en irlandès i entendria per què els parlants nadius no estan disposats a aguantar-los, perquè suposo que estan cansats de tractar amb gent com ells.

E: Què vol dir *líofa lofa*?

G1: Suposo que gent a qui interessa la llengua i, però potser no tenen prou interès per aprendre-la correctament, i sovint intenten presumir de l'irlandès que parlen però que en realitat no és gaire bo, gent que no s'hi mira massa, suposo, amb la llengua, però són un grup (G1, home, 28, entrevista).

Un participant que va afirmar «passar» per un parlant nadiu creu que ser percebut com a tal dóna al parlant una certa autoritat:

Shíl daoine gur cainteoir dúchais mé uaireanta agus i gcónaí má chuirtear ceist orm díreach no ní cainteoir dúchais mé ní a fhios agam an síleann duine ar bith as [an gceantar inar fhoghlaím sé Gaeilge] gur cainteoir dúchais mé ach [síleann] daoine ó áiteacha eile [é] agus b'fhéidir go dtugann sé sin níos mó saoirse duit má cheapann duine gur chainteoir dúchais tú go bhfuil // cead do chinn agat í a úsáid

La gent sovint creia que era un parlant nadiu i sempre, si em fan una pregunta directament, no, no sóc parlant nadiu. No sé si algú de [la zona on va aprendre irlandès] creu que sóc un parlant nadiu, però gent d'altres llocs [sí] i potser això et dóna més llibertat si la gent creu que ets un parlant nadiu, que tu // que pots fer-ne el que vulguis (J3, home, 27, entrevista).

La participant H1 parla una versió menys tradicional de l'irlandès i va mostrar incomoditat pel prestigi que s'ha donat a les varietats del Gaeltacht. Per a ella, l'ús regular de l'irlandès era l'aspecte més important de la muda. Anar a una *gaelscoil* no era suficient i es requeria un ús social més ampli:

E: Sea agus an ndéarfá ag an bpointe seo [gaelscoil] go raibh tú i do chainteoir Gaeilge an dtabharfá cainteoir Gaeilge ort fhéin?

H1: No ní thabharfainn no

E: Cén fáth?

H1: Mar ní raibh mé ag labhairt Gaeilge le aon duine [...]

E: Mar sin chun a bheith i do chainteoir Gaeilge dar leat caithfidh tú a bheith á // á húsáid go rialta?

H1: Yeah yeah ceapaim [é] yeah

E: Sí, i diries que en aquella època [gaelscoil] eres una parlant d'irlandès, et categoritzaries com una parlant d'irlandès?

H1: No, no ho faria.

E: Per què?

H1: Perquè no parlava irlandès amb ningú [...].

E: Així que, per ser una parlant d'irlandès, creus que has de // has de fer servir // l'has de fer servir regularment?

H1: Sí, sí, ho crec (H1, dona, 26, entrevista).

També hi havia alguns exemples de parlants que obertament s'oposaven a l'ideal del parlant nadiu del Gaeltacht i descrivien el seu irlandès com a «irlandès de Dublín». Aquest era el cas de B1, que va créixer en un context urbà i que s'enorgullia de la seva forma no tradicional de parlar:

Níl mé as an Gaeltacht *you know* ní raibh mé riamh i mo chónaí ann tá Gaeilge as Baile Átha Cliath agam so sin é *you know*

No sóc del Gaeltacht. Mai hi vaig viure. Tinc accent de Dublín. És així. (B1, dona, quarantena, entrevista)

5. Conclusions

A partir de les dades presentades, podem extreure les següents conclusions provisionals.

En el cas de l'irlandès, les mudes lingüístiques es donen al llarg del cicle vital i poden ser nombrosos i acumulatius en el cas de parlants amb una exposició a la llengua que s'incrementa amb el temps. En l'irlandès, en contrast amb el català, les mudes poden ser menys dràstiques i més incrementals, i reflecteixen la presència sociolingüística relativament feble de la llengua. En altres paraules, els parlants poden fer referència a diverses mudes durant la seva vida; cadascuna representa una millora acumulada de les seves habilitats en irlandès. Alguns parlants troben una muda més important que els altres, però, tot i la seva competència òbvia en irlandès, de les dades es desprèn una sensació evident que molts participants es consideren immersos en un viatge pel que fa a la millora del seu irlandès. Aquest era el cas tant dels «parlants experts» com dels «aprenents». Tot i que no es pot aplicar a ells mateixos, alguns parlants d'aquesta mostra es referien a altres que havien experimentat una muda inversa, allunyant-se de l'irlandès (els que no mantenien la pràctica regular de l'irlandès més enllà de la immersió educativa).

Hi ha un lligam molt fort entre les mudes i l'ensenyament, que reflecteix l'estatus de l'irlandès com una assignatura troncal a l'escola (encara que no sigui necessàriament el mitjà d'instrucció). La muda més comuna en aquesta mostra és la que té lloc durant els anys d'universitat, i està lligada a la presència d'una massa crítica de parlants fluides d'irlandès. El Gaeltacht era un altre estímul important per a una muda i sovint conduïa a millores considerables en la competència. La muda familiar representa un canvi radical i fonamental en pràctiques lingüístiques llargament consolidades amb una relació propera; sovint passa després d'altres mudes i també es dóna a causa d'un coneixement sociolingüístic més elevat

<http://digithum.uoc.edu>

La conversió en nous parlants d'irlandès: les *mudes* lingüístiques al llarg del cicle vital

per part del parlant. En contrast amb Catalunya, la muda laboral era inusual, cosa que reflecteix el nombre limitat de llocs de treball que requereixen un alt nivell de competència en irlandès. Deixar de treballar i jubilar-se és una muda que no s'ha estudiat en el context català, però era més freqüent entre els parlants d'irlandès de més edat que vam entrevistar per al nostre estudi. Com en altres fases de la vida, la jubilació representa un canvi molt significatiu, i «convertir-se» en parlant d'irlandès arribat a aquest punt sovint va lligat a tenir més temps lliure i –per a molts– complir finalment un desig de fer servir l'irlandès après a l'escola.

La majoria de parlants entrevistats tenen en alta estima la parla tradicional del Gaeltacht, però hi ha tensió entre aquesta ideologia explícita i la pràctica segons els diferents graus en què els nous parlants altament competents segueixen les normes tradicionals del Gaeltacht. Els parlants menys competents mostren una menor exposició o contacte amb el Gaeltacht i la seva varietat tradicional, però l'aspiració de convertir-se en un «millor» parlant i en un «parlant expert» també va lligada a l'adquisició de les varietats del Gaeltacht. Com ja hem destacat abans, les dades del nostre estudi suggereixen que els diversos graus de nostàlgia pel passat i l'arrelament a un lloc continuen donant forma a les identitats emergents dels nous parlants (O'Rourke i Walsh, 2015). Aquest conflicte entre ideologies explícites i encobertes sobre algunes varietats clau de l'irlandès justifica que es continuï investigant. Alguns parlants consideren essencial l'ús regular de l'irlandès, fins i tot en formes menys tradicionals, el, però tots els participants exemplifiquen indirectament el suport a aquesta posició amb la pràctica regular i compromesa de l'irlandès.

Agraïments

Aquest estudi s'ha beneficiat de la participació en el projecte COST Action «New Speakers in a Multilingual Europe: Challenges and

Opportunities». L'ajuda econòmica per al treball de camp i les transcripcions es va obtenir a través del programa «New Foundations» de l'Irish Research Council i el UK Arts and Humanities Research Council. Els costos addicionals de la transcripció i la codificació van anar a càrrec del College of Arts, Social Sciences and Celtic Studies (Universitat Nacional d'Irlanda, Galway), la Community Knowledge Initiative (Universitat Nacional d'Irlanda, Galway) i la Universitat Heriot-Watt d'Edimburg.

Referències bibliogràfiques

- CENTRAL STATISTICS OFFICE (2013). Profile 9: What we know – Education, Skills and the Irish Language. Cork: Central Statistics Office.
- NORTHERN IRELAND STATISTICS AND RESEARCH AGENCY (2012). Census 2011: Key Statistics for Northern Ireland [Document en línia] [Data de consulta: 20 d'abril de 2014]. <http://www.nisra.gov.uk/Census/2011_results_key_statistics.html>
- O'ROURKE, B. M. A.; WALSH, J. (2015). «New Speakers of Irish: shifting boundaries across time and space». *International Journal of the Sociology of Language*. Vol. 231, en premsa.
- PILLER, I. (2002). «Passing for a native speaker: identity and success in second language learning». *Journal of Sociolinguistics*. Vol. 6, núm. 2, p. 179-206.
- PUJOLAR, J.; GONZÁLEZ, I. (2013). «Linguistic 'Mudes' and the De-Ethnicization of Language Choice in Catalonia». *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. Vol. 16, núm. 2, p. 138-152.
- PUJOLAR, J.; PUIGDEVALL SERRALVO, M. (en premsa, 2015). «Linguistic 'Mudes': How to Become a New Speaker in Catalonia». *International Journal of the Sociology of Language*. Vol. 231.

CITACIÓ RECOMANADA

WALSH, John; O'ROURKE, Bernadette (2014). «La conversió en nous parlants d'irlandès: els *mudes* lingüístics al llarg del cicle vital». A: Maite PUIGDEVALL (coord.). «Els nous parlants de llengües minoritàries: pertinences i legitimitats» [dossier en línia]. *Digithum*, núm. 16, pàg. 25-32. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa]. <<http://journals.uoc.edu/index.php/digithum/article/view/n16-walsh-orourke/n16-walsh-orourke-ca>> DOI <<http://dx.doi.org/10.7238/d.v0i16.2186>>

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència Reconeixement 3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres (autoria, nom de la revista, institució editora) de la manera especificada pels autors o per la revista. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>.

John Walsh

Catedràtic d'irlandès a l'Escola de Llengües, Literatures i Cultures
Universitat Nacional d'Irlanda (UNI, Galway)
john.walsh@nuigalway.ie

El Dr. John Walsh és catedràtic d'irlandès a l'Escola de Llengües, Literatures i Cultures de la Universitat Nacional d'Irlanda (UNI, Galway). Imparteix sobretot classes de sociolingüística a nivell de grau i de postgrau, i és també vicedegà de Recerca a la Facultat d'Art, Ciències Socials i Estudis Cèltics. Abans d'incorporar-se a la UNI, va exercir de professor d'irlandès a la Universitat de la Ciutat de Dublín i amb l'Oficina Europea per a les Llengües Minoritzades (Brussel·les), i va treballar de periodista per a l'organisme nacional de radiodifusió RTÉ i la cadena de televisió en irlandès TG4. Les seves línies de recerca són la sociolingüística de l'irlandès, la política lingüística, la legislació lingüística, la ideologia lingüística, els mitjans de comunicació de les llengües minoritàries i la llengua i el desenvolupament socioeconòmic. L'any 2012 es va publicar la segona edició del seu llibre *Contests and Contexts: the Irish language and Ireland's socio-economic development*, en l'editorial Peter Lang.

Irish at the School of Languages,
Literatures and Cultures
National University of Ireland
University Road, Galway, Ireland

Bernadette O'Rourke

Professora d'espanyol i de lingüística al Departament de Llengües i Estudis Interculturals
Universitat Heriot-Watt d'Edimburg (Escòcia)
b.m.a.o'rourke@hw.ac.uk

Bernadette O'Rourke és doctora per la Universitat de la Ciutat de Dublín (Irlanda) (2005) i és professora d'espanyol i de lingüística a la Universitat Heriot-Watt d'Edimburg. Els seus interessos de recerca se centren en el rol de les llengües en la construcció de la diferència i les desigualtats socials, molt especialment en els casos de l'irlandès i del gallec. És autora de nombroses publicacions sobre aquesta matèria, entre les quals destaca el llibre *Galician and Irish in the European Context: Attitudes Towards Weak and Strong Minority Languages* (Palgrave Mcmillan, 2011). Actualment és la presidenta del projecte COST «New Speakers in a Multilingual Europe: Opportunities and Challenges» (2013-2015).

Per a més informació, consulteu: <http://www.sml.hw.ac.uk/staff-directory/bernadette-orourke>
HP2.06
Department of Languages & Intercultural Studies, School of Management & Languages
Heriot-Watt University
Edinburgh
EH14 4AS, United Kingdom

